



Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi

2022, 5(6): 683-695.

DOI: [10.26677/TR1010.2022.985](https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.985)

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org



ARAŞTIRMA MAKALESİ

Siyaseti ve Kamuyu Yönetmeye Talip Olmayan Cinsiyet: Bir Çıkarsama

Öğr. Gör. Dr. Songül DEMİREL DEĞİRMENCİ, Hitit Üniversitesi, Sungurlu MYO, Çorum, e-posta: songuldemirel66@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0982-0796>

Öz

Toplumsal cinsiyetle ilgili çalışmaların amacı, erkeğe göre dezavantajlı konumda bulunan kadının bu durumunun ortadan kaldırılmasıdır. Bu hedefe ulaşabilmek için devletin desteği gerekmektedir. Günümüz modern demokrasilerinde, karar verenler kimlerdir? Sorunlara vakıf kimselerin temsil edilebilmesi, çözümde kilit noktadır. Bunlar da yönetimin her kademesinde özellikle de karar alma mekanizmalarında kadınların bulunmasından geçmektedir. Oysa kadın ve erkek her iki cinsin meslek tercihlerinde; toplumsal kültürün etkisini bulmak mümkündür. Siyasetçi ve kamu yöneticisi olmanın eğitimle elde edilemeyecek bir liderlik yeteneğini gerektirdiği bir yana; acaba eğitim alarak bu meslekleri edinmek isteyen kişilerin cinsiyetleri nedir? Nitekim karar alma mekanizmalarında kadınların en az erkekler kadar temsil edilmesi tabii bir sonuç olmalıdır. Ancak siyasette ve kamu yönetiminde kadınların temsiline yönelik geçmiş araştırmaların yeterince olmadıklarını kanıtlamaktadır. Cinsiyet ve meslek seçimi arasındaki ilişkinin gözden geçirildiği bu çalışmada, siyaset bilimi ve kamu yönetimi bölümleri öğrenci sayıları üzerinde yapılan incelemeyle söz konusu ilişki doğrulanmaktadır. Böylelikle araştırmanın varsayımı, mesleki ve bilimsel boyutuyla ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Meslek, Cinsiyet, Kamu Yönetimi, Siyaset, Devlet.

Makale Gönderme Tarihi: 25.11.2021

Makale Kabul Tarihi: 01.06.2022

Önerilen Atıf:

Demirel Değirmenci, S. (2022). Siyaseti ve Kamuyu Yönetmeye Talip Olmayan Cinsiyet: Bir Çıkarsama, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(6): 683-695.



Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences

2022, 5(6): 683-695. DOI:[10.26677/TR1010.2022.985](https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.985)

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org



RESEARCH PAPER

Gender Unwilling to Lead Politics and the Public: An Inference

Dr. Songül DEMİREL DEĞİRMENCİ, Hitit University, Sungurlu Vocational School, Çorum, e-mail: songuldemirel66@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0982-0796>

Abstract

The aim of gender-related studies is to eliminate the disadvantageous status of women compared to men. Government support is required in order to achieve this goal. It should be asked who are the decision makers in today's modern democracies? Ability to represent people who have a good grasp of the problems is a key aspect in the solution. The way to ensure this is the existence of women at all levels of the administration, especially in the decision-making mechanisms. However, it is possible to witness the effect of social culture on the career preferences of both genders. Aside from the fact that being a politician and public administrator requires a leadership skill that cannot be obtained through education, it is wondered what is the gender of the people wishing to acquire these professions by getting education? As a matter of fact, it should be a natural outcome that women are represented at least as much as men in decision-making mechanisms. However, early research studies conducted on women's representation in politics and public administration prove that they are underrepresented. This study, which reviews the relation between gender and choice of profession, affirms the relation in question through the analysis of the number of students enrolled in the departments of political science and public administration. Thus, the hypothesis of the study is addressed with both its professional and scientific dimensions.

Keywords: Profession, Gender, Public Administration, Politics, State.

Received: 25.11.2021

Accepted: 01.06.2022

Suggested Citation:

Demirel Değirmenci, S. (2022). Gender Unwilling to Lead Politics and the Public: An Inference, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 5(6): 683-695.

GİRİŞ

Kadınlar, toplumda erkeklere nazaran dezavantajlı bir durumda bulunmaktadırlar. Dünyanın hiçbir ülkesinde kadınlar, erkeklerle aynı olanaklardan yararlanamamaktadırlar. Bazı veriler bu genellemeyi doğrular niteliktedir. Göç etmek zorunda kalmış nüfusun dörtte üçü kadınlardan oluşmaktadır. Okur-yazar olmayan nüfus içerisinde kadınların oranı, 2/3' tür. 77 milyon okula gidemeyen çocuğun 57 milyonunu kız çocukları oluşturmaktadır. Kız çocuklarının neredeyse yarısı (%43) ortaöğretime devam edememektedirler. Kadınlar ülkelerin genel meclislerinde %17, yerel meclislerinde %20,9 ve belediye başkanı olarak %9 oranında temsil edilmektedirler. Birleşmiş Milletler üyesi ülkelerin 192 tanesinin yalnızca 13' ünün başkanı kadınlardan oluşmaktadır (İçişleri Bakanlığı, 2008). Kadınların erkeklere oranla bu denli az temsil edilmesine neden olan bazı gerçeklikler bulunmaktadır. Yasalarda eşit hakların verilmiş olması, kadınların toplumsal rollerinde olumlu yönde gelişme üretmede yeteri kadar tesiri olamadığı gözlenmektedir. Toplumsal rollerin devam etmesinde en büyük etken; toplumsal yaşama hâkim olan örtülü ataerkil kültür ilişkilerinin aktarılacak devam ettirilmesinden kaynaklanmaktadır. Eğitim düzeylerini düşük olması ve kısmen cinsiyetlerine kısmen de buna bağlı olarak düşük gelir getirici meslekleri yapıyor olmaları durumun devam ediyor olmasının diğer sebeplerindendir. Sonucun değiştirilebilmesinin yolu buna sebep olan faktörlerin ortadan kaldırılmasından ya da mümkün olduğunca azaltılmasından geçmektedir. Dünya genelinde ülkelerin işgücü piyasalarına bakıldığında; mesleklerin cinsiyet etrafında gruplaştığı fark edilmektedir. Kadınlar ya da erkeklerin belirli bazı meslekler etrafında yoğunlaştıkları görülebilmektedir. Toplumun her iki cinsiyet için yakıştırdığı meslekler ayrılmaktadır. Bundan mütevellit nedenle işe alma süreçleri kuraldışı bir biçimde, teknik bir gerekçe olmaksızın, kadına ya da erkeğe uyarlanmış bir biçimde ayrılmaktadır. Kimi zaman mesleğin kendi kimliği ile mesleği yapanın cinsiyet kimliği birbirine karıştırılmakta; erkek işi yapanların erkeksi kadın işi yapanların kadınsı tavır sergilemeleri yönünde toplumda bir beklenti oluşmaktadır. Meslek tercihlerinde etkili olan, toplumsal araçların ürettiği değer ve yargılar nesiller arasında aktararak, toplumun içerisinde doğarak büyüyen insanlara meslek seçiminde rehberlik etmektedirler (Urhan ve Etiler, 2011).

YÖNTEM

Çalışma mesleklerin cinsiyetler doğrultusunda seçildiklerinde dair yapılan geçmiş çalışmaların literatür taramasını temel almaktadır. Siyaset ve kamu yönetimini ilgilendiren karar alma mekanizmalarında bulunmayan kadınların, bu bağlamda alanı ilgilendiren yükseköğretime yönelik bölümleri öğrenim görmek adına seçip seçmedikleri ya da ne oranda seçtikleri üzerine yapılmış bir araştırmadır. Araştırmada, daha önce birçok kez hakkında çalışma yapılmış olan; kadınların yerel siyasette ve parlamentoda bulunmalarıyla ilgili çalışmalara öncelikle bakılmıştır. Bu çalışmalardan farklı olarak yükseköğretimde bulunan öğrencilerin, siyaset ve kamu yönetimine ilişkin alanları tercihlerinde toplumsal kültürden etkilenip etkilenmedikleri cinsiyetleri üzerinden tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın türü, bu sayısal verilerden hareket ettiğinden nicel ve mevcut durum üzerine bir çıkarsama yapıldığından betimsel bir yöntem kullanılmıştır. Bu meslekleri seçen öğrencilerin kendilerine ulaşarak, ilgili mesleklerin seçiminde etkili faktörlerin sorgulanmış olması çalışmanın kısıtlarındandır.

BULGULAR

Kadınlar ve Meslek Seçimi

Ülkemizde kadınların meslek edinerek kamusal yaşamda var olmalarının geçmişi Osmanlı Devleti' nin son dönemine kadar uzanmaktadır. 1847' de yayınlanan İrade-i Seniyye ile cinsiyetler arasında eşit miras hakkı sağlanmıştır. 1858 Arazi Kanunnamesi' nde kız ve erkek çocukları mirasın paylaşılması konusunda eşit haklara sahip olmuşlardır. Kadınlar 1897' de ücretli işçi ve 1913' te devlet memuru olabilmişlerdir (Gökçimen, 2008: 11). Kadınlar cumhuriyetle birlikte seçimlere katılmamışlar, ilk kez 1930 yılında belediye seçimlerinde seçmen olabilmişlerdir. 1933' te Köy Kanunu' nun ilgili maddelerinde (20-25.madde) yapılan değişiklikle kadınların, köylerde muhtar ve ihtiyar kurullarında olabilmeleri sağlanmıştır (Konan, 2011: 167-168). Kadınların siyaset ve kamu yönetiminde bulunabilmelerini sağlayan en önemli yasal değişikliklerin başlangıcı muhtarlık seçimleri olmuştur. Kadınların seçme ve seçilme hakları böylelikle başlamıştır. Cumhuriyetin kurucu kadroları batıcı, liberal demokratik ve laik bir toplum amacını gütmüşlerdi. Kadınların, bir yandan modern cumhuriyeti bedenleriyle temsil işlevi görmeleri bir yandan da eksik işgücünü tamamlamaları beklenmiştir. İlerlemeye ve gelişmeye verilen önem kadınların da mücadeleye dâhil olarak ilk kadroların oluşmasını sağlamışlardır (Urhan ve Etiler, 2011). 1934 yılında aydın bir kadın topluluğunun Türkiye Büyük Millet Meclisine kadar bir gösteri yürüyüşü yaparak bütün siyasî hakların kendilerine tanınmasını istemeleri üzerine çalışma odasında ki Atatürk, bu isteğe hak vererek kanun tasarısı hazırlanması için emir vermiştir. Türk kadınları genel seçimlere 1934 yılında katılmıştır (Konan, 2011: 167-168). Cumhuriyet, resmi ideolojisinde kadınların kamusal alana çıkmaları ve ev dışında çalışmaları yönünde bir tavır sergilemişti. Oysa bu tariflenen Batı tipi modeldeki kadına, aile içi sorumluluklarının yanında başkaca fedakârlıklar da yüklemişti. Kadının kamusal alana çıkması neticesinde kadının yükünü katlayan bu durum, erkeklerin de yeni bir kimlik bocalamasına girmesine neden oluşturmıştır (Berktaş, 2010: 108).

Kadınlar, cinsiyetçi ve erkek egemen bir topluma eleştirel bakabilme perspektifinde olmadıklarından erkeklerle aynı mesleklere girebilmeleri ve kamu hukukunda eşit olmaları oldukça değerli ve yeterli bir kazanım olarak algılanmıştır. Yapılanlar toplumu dönüştüren ve daha fazlası için dayanışmayı sağlayan bir duruma dönüşmemiştir (Öztürk, 1989: 12). Siyasal partilerin içinde oluşan kadın örgütlenmeleri daha çok kadın kolları biçiminde kendini göstermiş ve göstermeye de devam etmektedir. Kadınlar, sosyal ve kültürel alanlarda yapmaları gereken etkinlikler yerine, esas ailevi yükleri taşıyarak, siyasal olarak sadık kalarak ve itaat ederek kendilerine yer edinmeye çalışmaktadırlar. Cinsiyete özgü bir yaklaşımın içerisinde olmaya devam etmişlerdir. Kadınların karar alma mekanizmalarına katılmaları meselesini yalnızca siyaset anlamında anlamamak gerekmektedir. Sivil toplum örgütlerinde, kamu kurumlarında ve özel sektörde kadınların katılımı gerçekleştiğinde ancak o zaman cinsiyetler arası eşitlikten söz etmek mümkün olacaktır. Buradan hareketle toplumsal cinsiyette kapsamlı bir eşitlik için geniş düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır (TEPAV, 2014: 43-44). Oysa kapsamlı bir eşitlik için her iki cinsin eşit görünmesi, güçlenmesi ve aynı oranda katılımı gerekmektedir (İçişleri Bakanlığı, 2008).

Devletin yasalarda kadın ve erkeği eşit kılması, kadın-erkek eşitliğine zarar veren uygulamaları önleyememektedir. Herhangi bir dokunuşa bulunmadan devleti oluşturan coğrafyanın her yerinde, farklı etnik gruplarda ya da mezheplerde dini ve geleneksel alışkanlıkların varlığını devam ettirmektedir. Öyle ki bu uygulamalar karmaşık ve iç içe geçmiş bir biçimde yerel hâkim güçlerin kontrolü altında bulunmaktadır (İlkaracan, 1998). Zaman içerisinde doğum kontrolüne yarayan araçların kullanımının artması, çekirdek ailelerin çoğalması ve erkeklerin fiziksel kuvvet göstermelerini gerektiren işlerin azalması kadınlar lehine gelişmeler

görülmektedir. 1970 sonrasında kadının eğitim ve gelir düzeyi artışı, feminist talepler ve yasal düzenlemeler kamusal yaşama girebilmeleri yönünde arttırıcı tesiri olduğu düşünülmektedir (Güldü ve Ersoy-Kart, 2009: 112). Ülkemizde kadınların işgücüne katılımı her geçen gün iyileşmekle beraber, istenilen düzeye erişememiştir. Çalışan kadınlar çoğunlukla kırsalda tarımda ücretsiz aile işçisi, kentlerde emek-yoğun işlerde, düşük ücretli işlerde ve meslek sahibi olarak yüksek eğitilmiş, yüksek ya da orta sınıf kadınlar olarak üç gruba ayrılmaktadır (Koca, 2012: 4). Geleneksel değerlerin biçimlendirdiği toplumsal cinsiyetin kadına biçtiği roller, hangi işlerde muvaffak olabileceklerini ve hangi mesleği seçmeleri gerektiğiyle ilgili kritik bir rol oynamaktadır. Sayılan değer ve ön yargılar nesiller boyu aktarılarak devam etmektedir (Parlaktuna, 2010: 1229). Nitekim kadının eğitilmiş ve meslek sahibi olması bu yüklerden kendisini çektiği anlamına da gelmemektedir. Örneğin, yüksek eğitilmiş kadınların yaşamına hakim olan geleneksel ve dini yasalar, eğitimin her zaman bir kadının yaşamını değiştirmeye gücünün yetmediğini göstermektedir (İlkkaracan, 1998: 21). Kadınlar evde toplama, düzenleme, yemek yapma, çocuk bakımı ve temizlik gibi rolleri yanında evde çalışan kişilerin ertesi gün yeniden üretimde kullanacakları emeği verimlileştirmektedirler (Özateş Gelmez, 2015). Kadınların maalesef yaşamı sürdürülebilir kılmakta harcadıkları emek kadar, menfaatleri bulunmamaktadır (Tutar ve Yetişen, 2009: 118). Kadının ailenin yeniden üretim yapabilmesi için sarf ettiği çaba görünmemekle beraber kamusal alanda bu fonksiyonları üzerinden, “anne ve eş” olarak temsil edilmektedirler. Ortaya çıkan sonuca kadının yerinin evi olduğuna dair söylem kullanılarak, mevcut durum meşru bir zemine oturtulmaya çalışılmaktadır. Yaşanan ekonomik değişimler kadınların çalışma yaşamına dâhil olmalarını getirmekte; ancak evdeki rollerinde herhangi bir değişiklik olamamaktadır. Kadınlar istihdam da bu rollerin devamı olan işlere gerek teşvik gerekse zorlanarak, ücret düzeyi görece düşük işlerde çalıştırılmaktadırlar. Dolayısıyla çalışacağı işi kendisi değil toplum belirlemektedir. Kadınlar en çok hizmet ve sanayi alanlarında çalışmakta; yönetimi ilgilendiren işlerden uzaklaştırılmaktadırlar (Urhan ve Etiler, 2011).

Çalışan kadının yaptığı bu işler görece düşük düzeyde ücret alınan işler olup, mevcut kadın yoksulluğunu bir kat daha artmasına neden olmaktadır. Kadınların bu işlerde çalışmalarının iki nedeni bulunmaktadır. Birincisi kadınların iş gücü piyasasındaki durumu diğeri ise eğitime ulaşamamalarıdır. Kadınların işgücünde ikincil durumda bulunmaları; katılımlarının az olması, düşük ücretle istihdam edilmeleri, kayıtdışı sektörlerde çalışmaları, fason iş yapmaları, ailenin ücretsiz işçiliğini üstlenmeleri ve elde ettiği gelir üzerinde söz sahibi olamamaları vb.’ dir. Kadınların eğitime ulaşamamaların altında görülmesi güç engeller bulunmaktadır. Geleneksel toplum yapısında kadının gelir getirme yükümlülüğü bulunmamakta, yoksul ailelerde erkek çocuklarının yaşlılıkta verebilecekleri destek nedeniyle az olan kaynak erkek çocuğuna sevk edilmekte ve kız çocuklarının gelirinin evlendiğinde kontrol edilemez görülmesinde dolayı iyi bir yatırım olarak görülmemektedir (Şener 2012, 55-56). Eğitimin profesyonel mesleklerdeki belirleyiciliği, kadınların bu mesleklerde bulunmasını olumsuz etkilemektedir. Bu mesleklerle erişerek icra edenlerinde herhangi bir zorlukla karşılaşmadıkları anlamına gelmemektedir. Bu mesleklerle ilgili yapılan çalışmalar, kadınların özel yaşamlarındaki aile içi roller ile çalışma yaşamları arasında çatışma yaşadıklarını göstermektedir. Ayrıca mesleki alanda da cinsiyete bağlı eşitsizlikler yaşamaktadırlar. Bu durum eğitim ve vasıf düzeyi ne olursa olsun toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir yansıması olup; farklı düzeylerde de olsa çalışan tüm kadınların benzer sorunları olduğunu göstermektedir. Ülkemizde seçilen mesleğin yaptığı işlerin toplamına göre bir meslek seçimi olabileceği gibi örneğin hemşirelik, seçilen meslekteki branş seçimi ve çalışılan yerin seçimi (kadın hekimlerin nöbetsiz olan birinci basamak ya da dahili klinik seçmeleri) de yine evdeki kadınlara özgü işlerin devam ettirilme isteğinden kaynaklandığı görülmektedir (Urhan ve Etiler, 2011). Her iki cinsiyete sosyal ve kültürel yaşamda belirli özellikler atfedilmiştir. Erkeğe güç, otorite, korumacılık ve karar verici rollerin bulunduğu meslekler yakıştırılırken; kadına görece korunması gerekli, itaat eden, zayıf, yumuşaklık ve incelik gerektiren roller

yakıştırılmaktadır. Bundan dolayı kadınlara evdeki rolleriyle de uyumlu öğretmenlik ya da hemşirelik meslekleri düşünülmektedir. Meslek seçiminde bu kalıp düşünceler değişmektedir; ancak tümüyle ortadan kalktığı da görülmemektedir (Kahraman, Ozansoy Tunçdemir ve Özcan, 2015: 110-111). Erkeklerin, kadın mesleklerine daha az ilgi gösterdikleri görülmektedir. Ağılı ve Turguter'e göre bunun iki nedeni vardır. Birincisi feminizm gibi bir hareketin, önceliği kadınlara vermesinden; ikincisi ise erkeklerin, kadın egemen alanlara girmesinin, kadınların erkek egemen alanlara girmesinden daha az görülmesinden kaynaklanmaktadır. Türkiye'deki çocuk gelişimi bölümlerinde erkek öğrenci sayılarının oldukça az olması, bu durumun somut bir örneğini oluşturmaktadır (Ağılı ve Turguter, 2021: 2).

Siyasette ve Kamu Yönetiminde Kadın

Ülkemizde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin görüldüğü başlıca yerlerden birisi siyasal karar alma mekanizmaları içerisinde olmamalarıdır. Kadının toplumsal yaşamdaki yerini belirleyen etkenler, siyasal alanda olmayışının da nedenleridir (Yaylı ve Eroğlu 2015: 504). Kadınlar, çalışmaları için herhangi bir zorlayıcı faktör olmadıkça ve üniversite eğitimi almadıkça iş yaşamına dâhil olmakta tereddüt ettikleri görülmektedir (Uşen ve Delen 2011: 140). Bu tereddüt, çalışma yaşamının kendi iş yüklerini artıracak olması, çalışılan işte yapacakları iş nedeniyle karşılaşabilecekleri olumsuzlukların, elde edecekleri faydadan daha ağır basacağını düşünmelerinden kaynaklanabilir. Kadınların istihdama katılımı 2021 Haziran ayı verilerine göre %27,3 ve erkeklerin ise %62,9'dur. Kadınlarda işsizlik %14,1 iken erkeklerde %9'dur (TÜİK, 2021). Dünya geneline bakıldığında sanayileşen ülkelerde bu katılımın daha fazla olduğu görülmektedir (Arda Özalp 2021: 4). Çalışan kadınların ve iş arayan kadınların, erkeklere nazaran az olması kadınların çalışma yaşamına adım atmalarını engelleyen çeşitli faktörler olabileceğini akla getirmektedir.

Sekiz yıllık zorunlu eğitimle beraber kız çocuklarının eğitim ve öğretime devam etme oranları artmıştır. Eğitime dair 2000-2001 yılları ile 2016-2017 yılları arasındaki kadın-erkek dağılımlarına ait karşılaştırma aşağıdadır:

Tablo 1: Türkiye'de Okullaşma Oranlarında Değişme (Kalkınma Bakanlığı 2018: 17-22)

	İlköğretim Net Okullaşma Oranları (%)		Ortaöğretim Net Okullaşma Oranları (%)		Yükseköğretim Net Okullaşma Oranları (%)	
Yıllar	2000-2001	2016-2017	2000-2001	2016-2017	2000-2001	2016-2017
Kadın	90,79	91,24	39,18	82,38	11,38	44,41
Erkek	99,58	91,08	48,49	82,69	13,12	40,53

Tablo 1'den de anlaşılacağı üzere kadın ve erkeklerin özellikle ilköğretimde 2000-2001 yılları arasında on puana yakın bir fark bulunmaktadır. 2016-2017 yıllarında hem ilköğretim hem de ortaöğretim düzeyinde okullaşma oranı; iki cinsiyet arasında neredeyse eşit denilebilecek bir düzeye erişmiştir. 2000-2001 yılları arasında erkekler kadınlara oranla %2 puanında yükseköğretim kurumlarında daha fazla yer almaktadır. Her iki cinsiyet için de 2000-2001 yıllarında yükseköğretim kurumlarına yerleşme oranı düşük iken, 2016-2017 yıllarında nüfusun

yarısına yakınına kapsar duruma gelmiştir. Burada yeni üniversitelerin açılması ve buralarda bölüm ve programların çoğalmasının etkisi gözükmemektedir.

Siyaset ve kamu yönetimine dair mesleklerin seçiminde ön yargıların payı bulunmaktadır. Güç, otorite ve liderliğe yönelmede cinsiyet ve eğitime dair tutumlar siyasete ilgi ve katılımı azaltabilmektedir (Güldü ve Ersoy-Kart, 2009: 112). Erkekler siyasete dâhil olabilmeleri için kadınlar gibi engelleri aşmak zorunda değildirler. Kadınlar ise karşılaştıkları toplumsal engelleri eğitilmiş olmalarıyla aşabilmektedirler (Deniz, 2007: 8).

Yapılan araştırmalar kadınların siyasete sınırlı bir düzeyde ilgi duyduklarını göstermektedir (Tekeli ve Koray 1991, 151). Kadınlara seçme hakkının verildiği bir asıra yakın süredir, temsil sorunu giderilememiştir (Gökçimen, 2008: 39-40). Kadınlar ilk defa 1935 seçimlerinde mecliste bulunmuş; 399 milletvekilinin 18' i kadın olmuştur. Bu oran %4,5' tur. Bu oran 23. Dönem (2007) milletvekili seçimlerine dek hiç bu kadar yüksek olmamıştır. 2007 yılında %9,1' i (550 milletvekilinin 50' si) kadın olabilmektedir. 2009 yılında ülkemiz 187 ülke arasında bu oranla (2007, %9,1) parlamentolarındaki kadın oranı itibarıyla dünya ülkeleri arasında en yüksekten en düşüğe doğru bir sıralama yapıldığında 141. sıraya yerleşmiştir (CEİD, 2021). En yüksek oran 2015 seçimleriyle %17,8' dir (Sargın ve Yılmaz, 2018: 4063-4064). İçinde bulunduğumuz 27. Dönemde milletvekili seçim sonuçlarına göre; 600 vekilin 104'ü (%17,3) kadın olmuştur (TBMM, 2021). Kadınların temsil edildiği siyasi partiler içerisinde sol ideolojiye sahip siyasi partiler yoğunlukta olmakla beraber buradaki oranda maalesef hiçbir zaman %9' un üzerine çıkmamıştır (Arslan, 2004: 118). Cansun' un araştırmasına göre ülkemizde merkez sağda yer alan ve tüzüğünde herhangi bir kadın kotası koymaksızın, kadınların temsil edilmesine liderin tercihiyle yumuşak bir kota uygulaması bulunan Adalet ve Kalkınma Partisi, ne de merkez solda 1989' dan beri tüzüğünde %25 kadın kotası bulunan Cumhuriyet Halk Partisi' de hedeflenen kadın temsiline ulaşamamıştır. Cinsiyete özgü kota uygulamasını, her iki partiye ait milletvekillerinin görüşleri kıyaslandığında; Adalet ve Kalkınma Partisi' li erkek milletvekillerin daha az desteklediğine ulaşılmıştır (Cansun, 2021: 92).

Dünya genelinde yerel yönetimlerde kadınların temsili, ulusal siyasetteki temsilden daha fazladır (Yaylı ve Eroğlu 2015, 519). Kadınların TBMM'de milletvekili olarak temsil oranı düşüktür. Bu oran yerel yönetimlerin karar alma organlarında daha da azdır (Belli, 2015: 82). Bugün itibarıyla yerel yönetimlerde kadınlar aşağıdaki oranla temsil edilmektedirler (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2020):

Tablo 2. Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilere İlişkin Bilgiler (2019 Yerel Seçim Sonuçları)

Türü	Erkek	Oran (%)	Kadın	Oran (%)	Toplam
Büyükşehir Belediye Başkanı	27	90	3	10	30
Büyükşehir İlçe Belediye Başkanı	494	95	25	5	519
Belediye Meclis Üyesi	18461	89	2.284	11	20.745
İl Belediye Başkanı	50	98	1	2	51
İlçe ve Belde Belediye Başkanı	777	98	12	2	789
İl Genel Meclis Üyesi	1.223	96	48	4	1.271
Köy Muhtarı	18.081	99	115	1	80.696
Mahalle Muhtarı	31.049	98	970	2	32.019
Köy İhtiyar Meclis Üyesi	79.689	99	1.007	1	80.696
Mahalle İhtiyar Heyeti Üyesi	134.362	98	3.418	2	137.780
Toplum	284.213	97	7.883	3	292.096

Yukarıdaki Tablo 2'den de anlaşılacağı üzere kadınların erkeklere göre oransal temsili milletvekili oranlarına göre hayli düşüktür. Bir önceki seçim olan 2014' te 7.404 olan sayı, 2019'da

7.883'e yükselmiştir (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2020). Tabii bu artış hızı düşük düzeydedir.

Kadınların ülkemizde siyasete dâhil olamamalarının başlıca sebebi siyasal partilerin bunu desteklememeleridir. Bunun dışında eklersek, aile ve çevrenin destek olmaması, siyasal yaşamda erkeksi niteliğin hâkimiyeti, maddi desteklerinin az ya da hiç bulunmaması ve seçim sisteminin özellikleri de sayılabilmektedir (Berktaş, 2004: 26). Diğer yandan kadınların siyasal seçimlerle belirlenen kurumlarda olabilmelerinin yolu ev içi görevleri ve toplumsal yüklerinin azaltılmasıdır. Bunun için hanedeki insanların yeniden üretken olabilmelerini gerektiren işler toplumsallaştırılması ve yeterli sayıda kreş açılması gerekmektedir. Siyasal partilerin kadınlar için kota uygulamasını yasal meşru bir zemine oturtması ve bu oranın en az %30'un üzerine çıkartması ve kadınlardan aday olmaları halinde ücret talep etmemeleri gerekmektedir (Pınarcıoğlu 2017, 23). Bu engeller kalktığında siyasal olarak kadınların temsil edilmesi önemli bir meseledir; ancak bu meseleden daha da önemli olan hangi kadının temsil edildiği ve kim tarafından temsil edildiği meselesidir. Bu anlamda siyasette temsil edilen kadınların sayısal temsili bir kazanç olmayacaktır. Çözüm ancak toplumsal yapının içerisindeki tüm kadınların temsil edilebilmesiyle gerçekleşecektir (Tekeli ve Koray, 1991: 151). Ülkemizde 83 yıldır kadınlar milletvekili olarak seçilmektedir. Örneğin Sargın ve Yıldız'ın araştırmasına göre; şimdiye kadar seçilmiş kadın milletvekillerinin yarısından fazlası yükseköğretim mezunudur. Benzer bir oranın seçilen milletvekillerinin doğdukları yerler, görece refah düzeyi yüksek iller olduğu bulunmuştur. Elde edilen veriler sonucunda eğitilmiş ve sosyal statüsü yüksek kadınların siyasetle meşgul oldukları sonucuna varılmıştır (Sargın ve Yıldız, 2018: 4074). Bu durum ülkemizde hem kadınların seçilebilmesinin önünde sosyo-ekonomik koşulların belirleyici olduğunu, hem de günümüze değin seçilmiş kadın milletvekillerinin aslında toplumdaki kadınların çoğunluğunu temsil edemediğini göstermiştir.

Kadının toplumdaki rolünü ataerkil yapıda değiştirmek zordur. Bir adım öteye giderek kadının siyasette ve kamu yönetiminde karar alma süreçlerine katılımının sağlanması daha da zorlaşmaktadır. Kadının siyasete karışmasının tartışılması bile çoğunlukla içerisinde yaşanan toplumla yakından bağlantılı bir mesele olmaktadır. Kadınların siyasette bulunmaları erkeklere tariflenmiş bir yerin yitirilmesi ve kadın sorunlarına yönelik değişimin başlangıcı olabilecektir (Tekeli ve Koray, 1991: 147). Toplumun geneline dair kararlar alınırken, sürecin herhangi bir yerinde veya ilgili karar alan birimde kadının olmaması, kadın sorunlarına karşı duyarlılığın gelişemeyeceğinin de göstergesidir (Örtlek ve Tekelioğlu, 2013: 280). Başarılı bir siyaset kadını için işini yapabilmesinin yolu öncelikle evdeki kadınlığa özgü işlerini tamamlamasından geçmektedir (Savran, 1989: 24). Her iki cinsiyet için de doğuştan getirilen cinsiyet farkı toplumsal etkilerle şekillenmektedir. Siyaset geleneksel olarak saldırganlığı ve erkeksiliği (maskülenliği) temsil etmektedir. Kadınların siyasal aktivitelere erkeklere oranla daha az katılmalarının nedenleri şöyle sıralanabilmektedir. Kültürel olarak kadınların siyasal eylemlerine toplum nazarında olumsuz bakılması, aile içi yüklenen görev ve sorumlulukların ağırlığı, gerekli eğitim ve beceri düzeyindeki noksanlıklar, durumsal farklılıklar (medeni durum, meslek), sosyo-ekonomik değişkenler, cinsiyete yönelik ayrımcılık, siyasete ayıracak zamanlarının ve enerjilerinin bulunmaması vb.' dir (Güldü ve Ersoy-Kart, 2009: 100-112).

Mahalleyi, ilçeyi, kenti ve köyü kısacası ortak yaşanan mekânı kadınlar ve erkekler aynı biçimde kullanmamaktadır. Yaşam çevresinin sunduğu ekonomik, toplumsal ve mekânsal olanaklardan yararlanma fırsatları, dolayısıyla sorunları, gereksinimleri ve beklentileri aynı olmamaktadır. Bu nedenle, ortak yaşam yerlerine yönelik yapılacak uygulamalar kadınlarla erkekleri farklı biçimlerde etkilemektedirler. Örneğin belediye kreşleri olmazsa sorun kadınların dayanışmasıyla, su dağıtımı yapılmazsa sorun kadınların uzak çeşmelerden suyu taşımasıyla, çöpler toplanamazsa çöpü belirli yerlere götürmek kadın ya da kız çocuklarının uzağa

taşımasıyla, asfalt yapılmazsa ya da sıkça elektriklerin kesilmesi sonucunda elektrikli ev aletleri kullanılamazsa ev işlerinin yükünün arttığı vb. kabul edilmektedir. Mekânsal olanaklardan farklı yararlanmaya örnek olarak akşam geç saatlerde güvenliği bir nebze olsa sağlamak için; belediye otobüslerinin iki durak arasında da yolcu indirmelerini buna örnek verebiliriz (Montreal/ Kanada'da olduğu gibi) (Alkan, 2004: 1-2). Almanya'nın Frankfurt, Fransa'nın Paris, Avusturya'nın Viyana, Lüksemburg'un Dudolange ve İspanya'nın Barcelona kentinde yerel yönetim birimlerinde eşitlik birimleri oluşturulmuştur. Tüm Avrupa kentleri toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığını artırmaya çalışmaktadır. Viyana, Bristol ve Helsinki kentlerinde ulaşım ve konut politikaları kadınlara özgü bir biçimde yapılandırılmaya çalışılacaktır. Bunun dışında bazı Avrupa kentlerinde güvenliğin sağlanması ve kadınlara karşı şiddetin önlenmesi için; ışıklandırma, acil yardım hattı vb. altyapı sistemleri yapılmaya çalışılmaktadır. Viyana'da kesintisiz acil destek hattı çalışmaktadır. Londra'da "Neye bindiğini biliyor musun?" adı verilen bir kampanya ile kadınlara bilgi verilerek, korsan araçlara binmelerinin sayısı azaltılmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2008). Yerel yönetimlerde kadın duyarlılığıyla kenti kadınlarında kullanabileceği bir yere getirebilmenin yolu temsil oranının bu kararlara yön verebilecek oranda olmasıyla da yakından ilgilidir. Burada belediye başkanı ve meclis üyelikleri öncelikli olacaktır. Diğer bir kararları etkileme yolu; etkin kadrolarda bulunmalarıyla mümkündür. Encümenler ve belediye uzmanlık komisyonlarındaki denetim birimlerinde bulunmaları önemlidir. Gerçekleşen sonuçlara bakıldığında belediyelerin imar, plan ve bütçe komisyonlarında erkek ağırlıklı bir yapı bulunmakta iken; sosyal yardım, eğitim ve kültür amaçlı komisyonlarda kadınlar bulunmaktadır. Siyaset geleneği, güç ilişkileri ve erkek dayanışması kadınları evde yaptığı işlerin bir uzantısı şeklinde olan bu görevlere itmektedir. Kadınlar yerel siyasetteki yerleşik ilişkileri değiştirememektedirler. Yerel katılım halka yakınlık anlamında kadın katılımının daha fazla olması gerektiği düşünülmektedir. Buradaki yerleşik siyasal kültür buna engel olmaktadır (Cerit Mazlum, 2009: 91-96). Bütün dünyada gelişim yerel yönetimlere kadınların dâhil olmasıyla mümkün olabilmektedir. Türkiye'de bunun olmama nedeni mülkiyeti erkeklerin elinde tutması ve yönetmesidir (Unat, 2011: 17).

Yönetim yeteneğinin bir sanat olduğu ve herhangi bir eğitim almakla elde edilemeyeceği çoğunlukla ilgili yazında sıkça rastlanılan tekrar edilen bir bilgidir. Toplumun mesleklere dair algısının, ataerkil yapı ve kültürle üniversite eğitime de aktararak kendisini göstermektedir. Eğitimde üst aşamalara gelindikçe kadınların elendiği eskiden bu yana bilindik bir gerçekliktir. Yükseköğretimde kadınların oranı, sekiz yıllık zorunlu eğitimle beraber etkilenmiştir. İki cinsiyet arasındaki farkın azaldığı görülmektedir.

Siyaset bilimi ve kamu yönetimi ile ilgili alanlarda ulaşılabilen son üç yıllık veriler aşağıda listelenmiştir. Kadınların, erkeklere göre bu bölümleri daha az seçtikleri fark edilmektedir. Tablo 3'te son üç yılın siyaset ve kamu yönetimle ilgili bölümlerinde kadın/erkek dağılımları görülmektedir (Yükseköğretim Program Atlası, 2021):

Lisansüstü eğitimde kadın ve erkekler arasındaki makas daha da açılmaktadır. Siyaset ve kamu yönetimiyle ilgili bölümlerde öğrenim gören erkeklerin oranı kadınların iki katına kadar çıkmaktadır. Buradan anlaşılan kadınlar lisans öğreniminde herhangi bir nedenle seçtikleri bu bölümleri ihtisaslarını artırmak maksadıyla seçmekten kaçmaktadırlar. Lisansüstü programlarda erkeklerin fazla olmasının nedenlerinden biri de lisans öğreniminde farklı öğrenim alanlarından mezun olmuş erkeklerin ihtisaslaşmak adına bu bölümleri tercih etmesi de eklenebilir. Siyaset ve kamu yönetimine ilişkin bölümlerde 2016-2017 yılında YÖK' ait eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre lisansüstü öğrenci sayıları aşağıdadır (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2021):

Tablo 3. Son Üç Yılda (2019-2020-2021 Yılları) Siyaset ve Kamu Yönetimiyle İlgili Bölümlere Yerleşen Kadın/Erkek Sayıları

	2019 Yılı		2020 Yılı		2021 Yılı	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Siyasal Bilimler	Bölüm bulunmamaktadır.	Bölüm bulunmamaktadır.	1	2	2	
Siyaset Bilimi	15	19	1	15	17	6
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (75 Devlet+ 24 Vakıf Üniversitesi= 99)	3100	3580	3224	3834	1944	2126
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (Açıköğretim) (2 Devlet Üniversitesi)	85	177	365	766	138	375
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (20 Devlet+ 29 Vakıf+ 1 KKTC Üniversite)	1034	1152	1275	1340	1054	822
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (Açık öğretim) (1 Devlet Üniversitesi)	68	124	77	128	72	80
Küresel Siyaset ve Uluslararası İlişkiler (1 Devlet Üniversitesi)	2	4	1	3	1	1
Kamu Yönetimi (21 Devlet+2 Vakıf+1 KKTC Üniversitesi=37)	1056	1215	1033	1308	380	490
Kamu Yönetimi (Açık öğretim) (1 Devlet Üniversitesi)	46	99	104	204	17	55
Toplam	5406	6370	6097	7600	3625	3967

Tablo 4. Eğitim ve Öğretim Alanları Sınıflamasına Göre Lisansüstü Öğrenci Sayıları

	Lisansüstü Öğrenci Sayısı Yeni Kayıt (2016-2017 Yılı)		Diğer Kayıtlı Lisansüstü Öğrenci Sayısı	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Siyaset Bilimi ve Yurttaşlık	1043	2896	5828	11647

SONUÇ

Kadınların toplumsal olarak dezavantajlı konumu devam etmektedir. Bu durumun eğitim gibi görülebilir nedenleri dışında, ataerkil toplumun özelliklerini devam ettirebilmesine zemin oluşturan örtülü birçok nedeni de bulunmaktadır. Hukuksal eşitlik bahsi geçen toplumsal kültür konusunda herhangi bir etki yapamamaktadır. Diğer yandan kadınların iş yaşamı ve istihdama dâhil olmaları beklenmektedir. Kadının mevcut durumunun iyileştirilmesi için ayrıca

desteklenmeleri gerekmektedir. İstihdama katkı sunması ev içi yüklerinin azaltılmasına ve çalışma hayatı için gerekli nitelikleri edinmeleri gerekmektedir. Ev içi yüklerini alabilecek kamusal mekanizmalar geliştirilmesi ve eğitimle desteklenmeleri zaruri gözükmektedir. Ev içi sorumlulukları erkekler ile paylaşımları da önem arz etmektedir.

Kız çocuklarının ilkokul ve ortaöğretimde bulunma oranları sekiz yıllık zorunlu eğitim sonrası bir hayli artmıştır. Bu oranın artmasının tesiriyle olsa gerek yükseköğretimde kız öğrencilerin oranı da artmıştır. İstihdamda kadınların temsiline bakıldığında, kadınların oranı erkeklerden daha azdır. Gerek kadınların kendilerine, gerekse toplumun kadınlara uygun görmediği meslek alanlarından biriside siyaset ve kamu yönetimidir. Meslek alanı olarak seçilmiyor olmasına sebep olan faktörler, karar alma mekanizmalarının içerisinde bulunmamalarına da etki etmektedir. Oysa teknik bir işi yapan mesleklerle kıyaslandığında siyaset ve kamu yönetimi alanında karar alma mekanizmalarında bulunulması önem arz etmektedir. Alınan ya da alınabilecek kararın kadınlar lehine olmasına tesir ederek; kamuyu yönlendirmek, şekillendirmek ve kadınların mevcut durumlarını iyiye götürebilmek mümkün olacaktır. Oysa kadınlar bu karar alma mekanizmalarında bulunmamaktadırlar. Siyasette ve kamu yönetiminde karar alma mekanizmalarında bulunabilmek için eğitim almak gerekmemektedir. Kadınların siyasette ve kamu yönetiminde karar alma mekanizmalarında sorunlara vakıf temsilcilerinin bulunmasıyla, sağlıklı çözümler üretilebilecektir. Doğru çözümlerin bulunabilmesinin yolu; kadınların buralarda temsil edilmelerinden geçmektedir. Ülkemiz tarihinde kadınlara seçilme hakkı verileli hayli zaman olmasına ve toplumun yarısını oluşturmalarına rağmen kadınların mecliste ve yerel yönetimlerde temsili hayli düşüktür. Dünya genelinde öncelikle yerel siyasette yer alarak daha sonra parlamentolarda bulunduklarına dair çıkarsam, ülkemizde geçerli değildir. Milletvekili olabildikleri ancak yerelde temsilin daha düşük çıktığı gözlenmiştir. Yukarıda görüldüğü üzere kadınların erkeklere oranla siyaset ve kamu yönetimine dair bölümleri tercihinde, toplumsal kültürün diğer meslek seçimlerinde belirleyici olduğu kanaati burada da kendisini doğrulamaktadır. Siyaset ve kamu yönetimiyle ilgili bölümlerde kadınların sayısı erkeklerden azdır. Siyasetçi ve kamu yöneticisi olabilmenin aynı zamanda kişiye has bir meziyet olduğu akılda tutularak; sayılara bakıldığında bu meslekleri kadınların seçmediği çıkarsaması yapılabilmektedir. Meslek seçimindeki bu durum, kadınların siyasi mekanizmalarda ve kamu yönetiminde de neden olmadığının bir göstergesi sayılabilecektir. Bu ise ülkeyi etkileyecek kararlarda bulunamayacak kadınların, mevcut dezavantajlı durumun devamını maalesef erkek egemen toplum yapısının sürdürülmesini desteklemektedir.

KAYNAKÇA

- Ağıllı, S. E. ve Turguter E. A. (2021). Feminen Alanlarda Erkek(Lik)Ler: Düşünceler, Önyargılar, Deneyimler, *Fe Dergi*, 13 (1): 1-15.
- Alkan, A. (2004). Yerel Siyaset Kadınlar İçin Neden Önemli?, *Politika Dergisi*, https://www.politikadergisi.com/sites/default/files/kutuphane/yerel_siyaset_kadınlar_icin_neden_onemli.pdf, [Erişim Tarihi: 29.10.2021].
- Arda Özalp, L. F. (2021). Türkiye’de Kadının İşgücüne Katılımı ve Eşitsizlik, *Journal of Economy Culture and Society*, 64, 1-14.
- Arslan, A. (2004). Çağdaş Türk Toplumunun Siyasi Hayatında Kadının Yeri ve Türk Siyasi Elitleri Arasında Kadının Temsil Edilme Durumu, *Kadın Çalışmalarında Disiplinlerarası Buluşma Sempozyum Bildiri Metinleri* (3. Cilt), İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Belli, A. (2015). Yerel Yönetimlerde Kadın Temsili ve Yerel Demokrasi, *Yasama Dergisi*, 31, 65-88.

Berktaş, F. (2004). Kadınların İnsan Haklarının Gelişimi ve Türkiye, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi, *Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları*, No: 7, ss: 1-30.

Cansun, Ş. (2012). Siyasette Cinsiyet Kotası: AKP ve CHP Örnekleri, *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1): 78-96, https://openaccess.izu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12436/79/Siyasette%20Cinsiyet%20Kotas%C4%B1_AKP%20ve%20CHP%20%C3%96rnekleri.pdf?sequence=3&isAllowed=y, [Erişim Tarihi: 09.11.2021].

Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği (CEİD). Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler 1935-2009, Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı, http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/361_1.pdf, [Erişim Tarihi: 09.10.2021].

Cerit Mazlum, S. (2009). Önce Yerel Siyaset: Kadınlarla ve Kadınlar İçin Yerel Yönetim, *KA-DER Siyaset Okulları Eğitim Dizisi-2*, İstanbul: KA-DER Yayınları.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, *2020 Faaliyet Raporu*, https://webdosya.csb.gov.tr/db/yerelyonetimler/icerikler/2020_yili_mahall_idareler_genel_faaliyet_raporu-20210621180102.pdf, [Erişim Tarihi: 08.10.2021].

Deniz, Ş. (2007). Kadın Parlamenterlerin Bakış Açısıyla Türkiye’de Kadınların Siyasal Hayattaki Temsili, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 2-16.

Gökçimen, S. (2008). Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılım Mücadelesi, *Yasama Dergisi*, Sayı: 10: 5-59.

Güldü, Ö. ve Ersoy- Kart M. (2009). Toplumsal Cinsiyet Roller ve Tutumlar, *SBF Dergi*, 64(3): 97-116.

İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi, İçişleri Bakanlığı Birleşmiş Milletler Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı, Kadın Hakları ve Yerel Yönetimler “Kadın Dostu Kentlere Doğru”, <http://www.kadindostukentler.com/content/docs/outputs/kadin-haklari-ve-yerel-yonetimler.pdf>, [Erişim Tarihi:09.10.2021].

İlkkaracan, P. (1998). Doğu Anadolu’ da Kadın ve Aile, *75 Yılda Kadınlar ve Erkekler* içinde (ss: 173-192), İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

Kahraman, A. B., Ozansoy Tunçdemir, N. ve Özcan, A. (2015). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Hemşirelik Bölümünde Öğrenim Gören Erkek Öğrencilerin Mesleğe Yönelik Algıları, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 18(2): 108-144.

Koca, B. (2012). Çalışma Hayatında Kadın, https://www.academia.edu/4796744/%C3%87ALI%C5%9EMA_HAYATI_VE_KADIN, [Erişim Tarihi: 10.09.2021].

Konan, B. (2011). Türk Kadınının Siyasi Hakları Kazanma Süreci, *AUHFİD*, 60(1): 157-174.

Örtlek, M. ve Tekelioğlu S. (2013), Türkiye’de Siyaset ve Kadın, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(2): 278- 287.

Özateş Gelmez, Ö. S. (2015). Ailevileştirilen Bakımın Kürek Mahkûmları: Evde Bakım Uygulaması Kapsamında Bakım Veren Kadınların Deneyimleri, *Fe Dergi*, 7(2): 59-71.

Öztürk, S. (1989). Toplumsal Kurumlar ve Kadınlar, İstanbul: *Sosyalist Feminist Kaktüs*, K Yayınları, Sayı: 5: 11-18.

Parlaktuna, İ. (2010). Türkiye’de Cinsiyete Dayalı Mesleki Ayrımcılığın Analizi, *Ege Akademik Bakış*, 10(4): 1217-1230.

Pınarcıoğlu, N. Ş. (2017). Eril Siyasette Kadın Temsili (Mi?), *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1): 12-24.

Sargın, S. ve Yıldız S. (2018). Türkiye Siyasetinde Kadın Milletvekillerin Mekansal Dağılımı ve Dağılıma Etki Eden Faktörler, *Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(30): 4061-4075.

Savran, G. (1989). Stella’nın Mektubuna Cevap. İstanbul: Sosyalist Feminist Kaktüs K Yayınları, Sayı: 5: 27- 30

Şener, Ü. (2012). Kadın Yoksulluğu, *Mülkiye Dergisi*, 36(4): 51-67.

Tekeli, Ş. ve Koray M. (1991). *Devlet-Kadın-Siyaset*, Ankara: Türkiye Sosyal Siyasal Araştırmalar Vakfı.

Tutar, F. ve Yetişen H. (2009). Türkiye’ de Kadının Ekonomik Kalkınmadaki Rolü, *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2(2): 116-131.

Unat, N. A. (2011). Nermin Abadan Unat’ la Söyleşi, Türkiye’de Kadınlar Gönüllü Olarak Özgürlüklerinden Vazgeçiyor, *Türkiye’de Kadın Çalışmaları: Bilanço 1975-2010 Prof. Dr. Nermin Abadan Unat’a Armağan* içinde (ss. 11-17), Der. Serpil Sancar, İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, 2011.

Urhan, B. ve Etiler N. (2011). Sağlık Sektöründe Kadın Emeginin Toplumsal Cinsiyet Açısından Analizi, *Çalışma ve Toplum*, Sayı: 2: 191-212.

Uşen, Ş. ve Delen M. (2011). Eğitimde Kadınların Çalışma Hayatına İlişki Tercihleri: İstanbul Örneği, *Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 11(4): 127-182.

Yaylı, H. ve Eroğlu G. (2015). Yerel Katılım Bağlamında Türkiye’ de Kadın Temsili, *International Journal of Science Culture and Sport*, Special Issue 3: 504-524.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2018). *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), Kadının Kalkınmadaki Rolü Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Ankara: Kalkınma Bakanlığı Yayınları Yayın No: KB: 2985 - ÖİK: 767.

TBMM, 27. Dönem Milletvekilleri Listesi, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.liste, [Erişim Tarihi: 02.10.2021].

TEPAV (2014). 81 İl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi, Hülya Demirdirek ve Ülker Şener (Haz.), Yayın No: X, Ankara: Mattek Matbaacılık.

TUİK, Temel İşgücü Göstergeleri Haziran 2021, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Haziran-2021-37482>, [Erişim Tarihi: 01.11.2021].

Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, [Erişim Tarihi: 01.10.2021].

Yükseköğretim Program Atlası, <https://yokatlas.yok.gov.tr/>, [Erişim Tarihi: 02.10.2021].